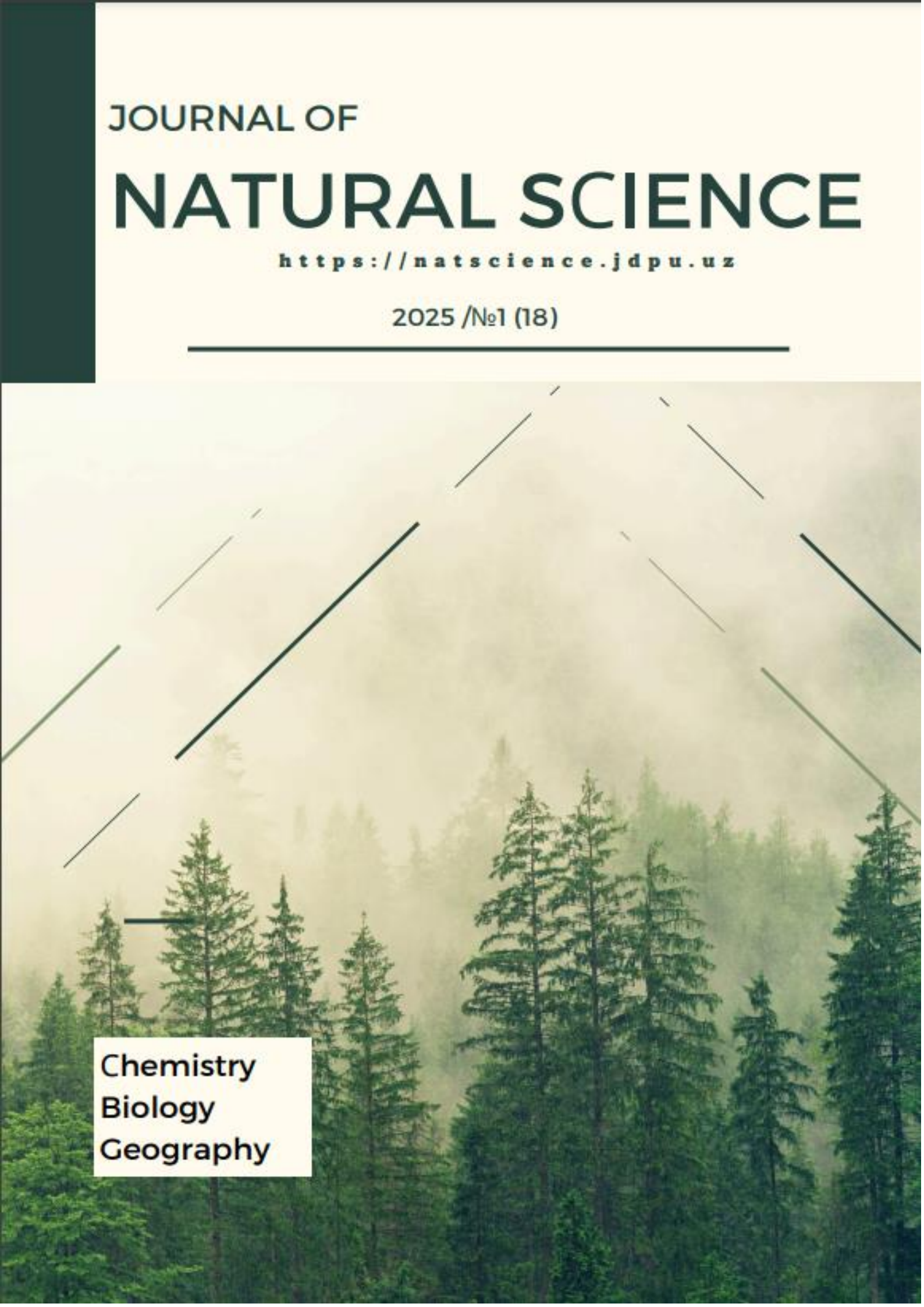

JOURNAL OF

NATURAL SCIENCE

<https://natscience.jdpu.uz>

2025 /№1 (18)

The cover features a photograph of a dense forest of tall evergreen trees, likely spruce or fir, shrouded in a thick mist or fog. The trees are dark green and stand against a pale, hazy background. Several thin, dark diagonal lines are overlaid on the image, creating a sense of depth and movement. In the bottom left corner, there is a white rectangular box containing the journal's subject areas.

Chemistry
Biology
Geography

<u>TAHRIR HAY’ATI</u>	<u>TAHRIRIYAT A’ZOLARI</u>
Bosh muharrir Yaxshiyeva Z.Z. k.f.d., professor	<u>Bosh muharrir</u> Yaxshiyeva Zuhra Ziyatovna k.f.d., professor <u>Tahririyat a’zolari:</u> 1. Yaxshiyeva Z.Z. – k.f.d., professor JDPU. 2. Shilova O.A. – k.f.d., professor I.V. Grebenshikov nomidagi Rossiya FA Silikatlar kimyosi instituti. 3. Markevich M.I. – f.m.f.d., professor Belarussiya FA. 4. Elbert de Josselin de Jong – professor, Niderlandiya. 5. Anisovich A.G. – f.m.f.d., professor Belarussiya FA. 6. Kodirov T. – k.f.d., professor TKTI. 7. Abduraxmonov E. – k.f.d., professor SamDU. 8. Nasimov A. – k.f.d., professor SamDU. 9. Smanova Z.A. – k.f.d., professor O’zMU. 10. Mavlonov X. – b.f.d., professor JDPU. 11. Usmanova X.U. – professor URUXU. 12. Qutlimurodova N.X. – k.f.d., dotsent O’zMU. 13. Nuraliyeva G.A. – dotsent O’zMU. 14. Sultonov M.M. – k.f.d., dotsent JDPU. 15. Xudanov U.O. – t.f.n., dotsent JDPU 16. Murodov K.M. – dotsent SamDU. 17. Abduraxmonov G’.– dotsent O’zMU. 18. Yangiboyev A. – k.f.f.d., (PhD), dotsent O’zMU. 19. Xakimov K.M. – g.f.n., professor v/b. JDPU. 20. Azimova D.E. – b.f.f.d., (PhD) dotsent. JDPU. 21. G’o’dalov M.R. – g.f.f.d., (PhD), dotsent JDPU. 22. Ergashev Q.X. – dotsent TDPU. 23. Orziqulov B. – k.f.f.d., (PhD) O’zMU. 24. Kutlimurotova R.H.-SVMUTF 24. Xamrayeva N. – dotsent JDPU. 25. Rashidova K. – dotsent JDPU. 26. Inatova M.S. – dotsent JDPU.
Muassasa Jizzax davlat pedagogika universiteti	
Jurnal 4 marta chiqariladi (har chorakda)	
Jurnalda chop etilgan ma’lumotlar aniqligi va to’g’riligi uchun mualliflar mas’ul.	
Jurnaldan ko’chirib bosilganda manbaa aniq ko’rsatilishi shart.	

Jizzax davlat pedagogika universiteti Tabiiy fanlar fakulteti

Tabiiy fanlar Journal of Natural Science-elektron jurnali

<https://natscience.jdpu.uz>

**GODJI (*Lycium barbarum* L) O‘SIMLIGINI YETISHTIRISH
AGROTEXNOLOGIYASI VA AHAMIYATI**

Ortiqova Lola-dotsent

Nurmamatova Feruza-talaba

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya. *Lycium Barbarum* - Solanaceae oilasiga mansub mevali buta. Ko‘p asrlar davomida Goji rezavorlari an‘anaviy Osiyo tibbiyotida tanani mukammal holatda saqlashga yordam beradigan umumiy tonik sifatida ishlatilgan. Godji mevali o‘simligi tarkibida saraton kasalligining oldini oluvchi mineral modda mavjud bo‘lib, u tabiatda juda kamyob hisoblanadi. Mazkur maqolada o‘simlikni o‘stirish texnologiyasi haqida ma‘lumotlar yoritilgan.

Абстрактный. *Lycium Barbarum* — плодоносящий кустарник, принадлежащий к семейству пасленовых. На протяжении веков ягоды годжи использовались в традиционной азиатской медицине в качестве общеукрепляющего средства, помогающего поддерживать организм в идеальном состоянии. Плодовое растение годжи содержит минеральное вещество, предотвращающее рак, что очень редко встречается в природе. В данной статье представлена информация о технологии выращивания растения.

Abstract. *Lycium Barbarum* is a fruiting shrub belonging to the Solanaceae family. For centuries, Goji berries have been used in traditional Asian medicine as a general tonic to help keep the body in perfect condition. The goji fruit plant contains a mineral substance that prevents cancer, which is very rare in nature. This article contains information about the technology of growing the plant.

Kalit so‘zlar: godji, ko‘paytirish, buta, *Lycium Barbarum*, rezavor, agrotexnologiya, urug‘yetishtirish

Goji, goji berry yoki bo‘ri mevasi *Lycium barbarum* yoki *Lycium chinense* mevasi bo‘lib, iuzumdoshlar oilasiga mansub bir-biriga yaqin bo‘lgan ikki turi

L.barbarum va L.chinni mevalari o‘xshash, ammo ta‘mi va shakar tarkibidagi farqlar bilan ajralib turishi mumkin.

Mevasi kamida mil. av. 3-asrdan beri an‘anaviy xitoy, koreys va yapon tibbiyotining tarkibiy qismi bo‘lib kelgan Farmakopeyalarda o‘simlikning mevasi lotincha lycii fructus nomi bilan, barglari esa herba lycii deb ataladi. Taxminan 2000-yildan beri goji berry va undan olingan mahsulotlar rivojlangan mamlakatlarda sog‘liq uchun oziq-ovqat yoki muqobil tibbiyot vositalari sifatida keng tarqalgan. Balandligi 3,5 m gacha bo‘lgan buta. Shoxlari ingichka tikanlar bilan qoplangan, barglari oddiy, butun, elliptik. Gullari lilak (binafsha-pushti), qo‘ng‘iroq shaklida. O‘simlik turli hududlarda maydan sentyabrgacha yoki iyuldan oktyabrgacha meva beradi. Bu vaqt ichida 13 ta hosil yig‘iladi, ulardan eng qimmatiy avgust oyida. Mevasi mayda marjon-qizil rezavordir.

Bu issiqlikni yaxshi ko‘radigan o‘simlik, shuning uchun goji ajoyib rivojlanishi uchun parvarish qilish va etishtirish unga optimal yoki yaqin bo‘lishi kerak.

Goji mevali o‘simligi tarkibida saraton kasalligining oldini oluvchi mineral modda mavjud bo‘lib, u tabiatda juda kamyob hisoblanadi. O‘simlik iqlim sharoiti tufayli Xitoyning Tibetida o‘sadi. Aslida, goji unchalik noyob madaniyat emas. Botanikada u ko‘proq prozaik ismlar bilan tanilgan -oddiy Dereza yoki Dereza Berbers. O‘simlik baland (3,5 m gacha) bargli ko‘p yillik o‘simlik bo‘lib, osilgan tikanli shoxlari, uzun elliptik barglari va qo‘ng‘iroqqa o‘xshash chiroyli binafsha-pushti gullari. Tarkib nuqtai nazaridan madaniyat oddiy va landshaft dizaynida juda ta‘sirli ko‘rinadi. Noqulay iqlimiy hodisalarga va havoning ifloslanishiga chidamliligi tufayli u shahar bog‘dorchiligi uchun juda mos keladi. Naslchilik usullari va ekish sanalari. Goji etishtirishga qaror qilgan bog‘bonlarning asosiy vazifasi ekish materialini sotib olishdir. Siz madaniyatni quyidagi usullardan biri bilan targ‘ib qilishingiz mumkin: urug‘lar -bugungi kunda bu eng oson yo‘ldir, chunki urug‘lar savdoda mavjud bo‘lgan quritilgan goji rezavorlaridan olinadi; so‘qmoqlar -agar yaqin

atrofda (mamlakatdagi do'stlar yoki qo'shnilar) kattalar bo'ri butasi bo'lsa, juda qulay usul; ildiz avlodlari -oldingi holatda bo'lgani kabi, bu ko'payish usulidan foydalanish faqat ildiz asirlarini beradigan ona buta bo'lsa mumkin. Janubiy hududlarda goji butalari erta bahorda ham, kuzda ham ekilgan. O'rta iqlim zonasida faqat bahor ekish tavsiya etiladi, shunda yosh o'simliklar sovuq havo boshlanishidan oldin yangi joyga moslashishga vaqt topadi.

Urug'lardan goji etishtirish. Bitta goji berry tarkibida 15-30 ta urug' mavjud. Ularning ekstraksiyasini soddalashtirish uchun homilani 3-4 soat davomida iliq suvga botirish tavsiya etiladi. Yangi uzilgan mevalarni ho'llash kerak emas, lekin ular qo'lqop bilan ishlov berishlari kerak -goji sharbati qo'llarning terisini kuydiradi. Urug'larni ajratib olgandan so'ng, unib chiqishni tezlashtirish uchun har qanday o'sish stimulyatori eritmasida saqlash foydali bo'ladi.

Keyingi ekish quyidagi tartibda amalga oshiriladi: Drenaj past idishning pastki qismiga yotqiziladi, uning ustiga o'rta zichlikdagi tuproq aralashmasi quyiladi. Goji urug'lari 0,5 sm chuqurlikka ekilgan. Ekinlar xira bo'lmaslik uchun ehtiyotkorlik bilan buzadigan amallar shishasidan sug'oriladi. Konteyner yupqa plyonka bilan qoplangan va tarqalgan quyosh nuri ostida issiq derazaga qo'yilgan. 7-10 kundan keyin filmni olib tashlash mumkin. Uchinchi juft barg paydo bo'lishi bilan ko'chatlar taxminan 7 sm chuqurlikdagi alohida idishlarga sho'ng'iydi. Agar ekish yanvardan martgacha amalga oshirilgan bo'lsa, may oyining ikkinchi o'n kunligida ko'chatlar ochiq erga ko'chirilishi mumkin.

Gojini uyda qozon madaniyati sifatida saqlashga ham ruxsat beriladi. Bunday holda, ko'chatlar kattaroq idishlarga ko'chiriladi va to'g'ri o'sish sharoitlarini ta'minlaydi -muntazam sug'orish, salqin qishlash (taxminan + 10 °) va muntazam urug'lantirish. Voyaga etganida o'simlikning balandligi 3 m ga etadi va toj diametri 6 m ga etadi (goji butalarining fotosuratlarini taqdim etiladi). Shoxlari osilgan va tikanli, mayda barglari bor, tepasida och yashil rangga bo'yalgan, pastda esa ko'k rangga bo'yalgan. Ildiz juda kuchli, uning yuzasida emas, balki erga o'sadi. Gullash iyun oyida boshlanadi va yoqimli hidga ega binafsha, pushti, jigarrang-binafsha kurtaklarning gullashi bilan oktyabrgacha davom etadi.

Bundan tashqari, o'simlik bo'ri (mashhur bo'lsa-da, ular bilan hech qanday aloqasi bo'lmasa ham), qizil medlar, xitoy bo'ri, xitoy bo'ri, oddiy bo'ri, zamaniha, tibet zirklari deb ataladi. Vatan -Ningxia Hui (Tibet), Xitoy. Tarqatish hududi Janubi-Sharqiy va Markaziy Osiyo, Kavkaz, Primorye, markaziy Rossiya, Ukrainani egallaydi. Gullash oxirida binafsha-qizil yoki to'q sariq rangli cho'zinchoq rezavorlar hosil bo'ladi. Ushbu tadqiqot Goji o'simlikining bioekologik xususiyatlarini o'rganishga, uning o'sish odatlarini, ekologik talablarini va moslashuvchanligini o'rganishga qaratilgan. Bundan tashqari, tadqiqot Goji

o'simliklarining global tarqalishini o'rganadi, ularning turli xil ekologik zonalarda ko'payishi va etishtirishga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlaydi

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. X.Ch.Bo‘riyev, A.T.Merganov, SH.I.Umidov va boshqalar “Qishloq xo‘jaligimahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyasi”-Toshkent 2022-yil, 24 bet.
2. X.B SHomurodov,S.Y.Islomov . Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarni saqlash vabirlamchi qayta ishlash texnologiyasi. – Toshkent: 2020,200 bet.
3. Aralova , M. N. qizi, & Abdurahmonova , L. A. qizi. (2023).GOJI MEVASINING XUSUSIYATLARI VA QURITISH TEXNOLOGIYASI. *GOLDEN BRAIN*, 1(2), 48–53. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/129>
4. Flint, Harrison Leigh „Lycium barbarum“, . Landscape plants for eastern North America: exclusive of Florida and the immediate Gulf Coast. Chichester: John Wiley & Sons, 1997 — 326-bet. ISBN 978-0-471-59919-7.
5. Lee, HW; Kim, YH; Kim, YH; Lee, GH; Lee, MY (2014). „Discrimination of Lycium chinense and Lycium barbarum by taste pattern and betaine analysis“. International Journal of Clinical and Experimental Medicine. 7-jild, № 8. 2053–9-bet. ISSN 1940-5901. PMC 4161546. PMID 25232386.
6. "Lycii fructus (Wayback Machine saytida 2019-01-03 sanasida arxivlangan)", European Pharmacopoea 9.3, page 4812